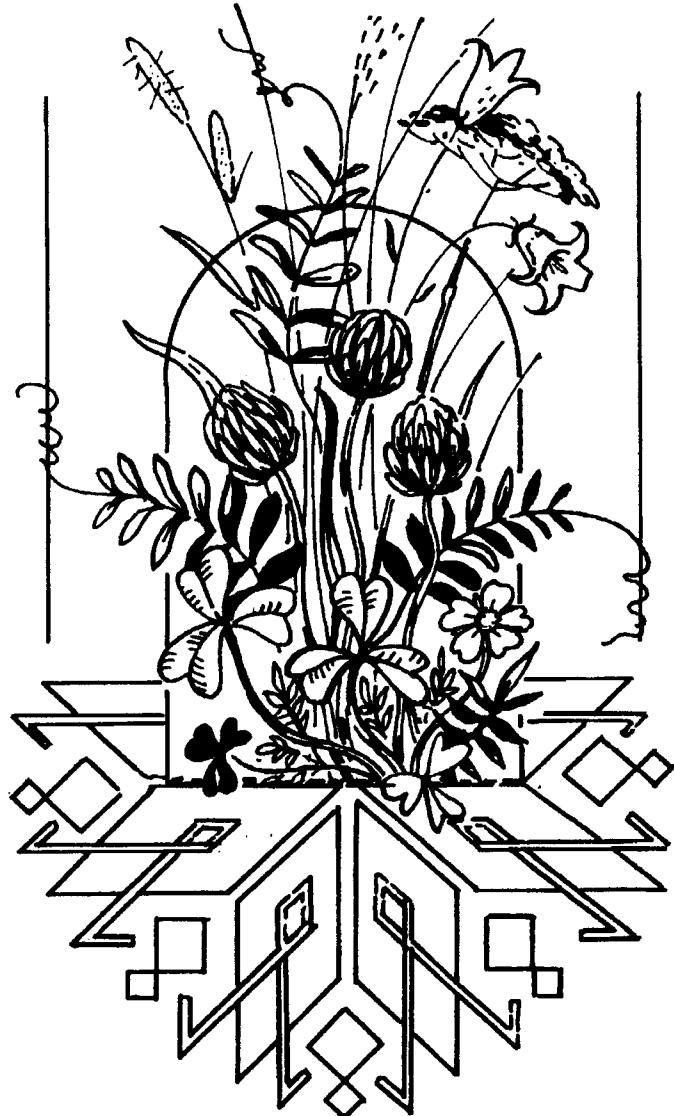

Юры Весялкоўскі

Каляды
на чужыне

Юры Весялкоўскі

Каляды на чужыне

вершы

РУНЬ
ВЫДАВЕЦТВА
БЕЛАРУСАУ
ЛІТВЫ

Вільня
1999

Юры Весялкоўскі вядомы ў беларускім замежжы як публіцыст. Аднак праз усё сваё доўгае жыцьцё ён пісаў таксама і вершы, друкуючы іх зредку ў розных беларускіх выданнях. На схіле гадоў пастанавіў аб'яднаць свае вершаваныя творы ў кнігу, каб вынесці на суд чытача. І хоць іхны аўтар съцвярджае, што ён «пачаў пісаць вершы аказыйна», што «ёсць гэта не паэтычныя вершы, але выказаныя думкі ў вершаванай форме», — чытач знойдзе на старонках кнігі шмат жывога пачуцьця, трапных вобразаў, глубокіх разважанняў. Усё гэта, безумоўна, съведчыць пра паэтычныя здольнасці нашага земляка, жыхара туманнага Альбіёну...

*Я не шукам славы,
Каб ёю даражмыць:
Начу я дзеля справы
Штось добрае зрадіць.*

ЭМІГРАНТЫ-ЎЦЕКАЧЫ

Надыходзіць фронт з Усходу,
Зь ім жуда, бяды народу,
Людзі гутараць, гадаюць
І на Захад паглядаюць.

Шлях ад роднага парога —
Невясёлая дарога,
Незнаёмая, чужая,
Пакручастая, ліхая.

Хто як мог, так уцякалі,
Свой набытак пакідалі,
Каб ня зносіць больш ніколі
Бальшавіцкае няволі.

А пасъля праз акіяны
Плыў народ, нядоляй гнаны,
Карабель гайсалі хвалі —
Людзі хворыя ляжалі.

Хоць марское падарожжа
Не для ўсіх было прыгожа,
Ды чакалі, што ў далечы
Будзем жыць па-чалавечы.

Вось мы ў краі абяцаным,
Нам чужым, зусім нязнаным —

Як ён прыйме нас гаротных,
Абяздоленых, самотных?

І пайшлі мы ў съвет шырокі,
Хто зь сям'ёй, хто адзінокі,
Працавалі, зараблялі
І аб родных памяталі.

Закладалі згуртаваныні,
Беларускія выданыні,
Дзе б далёка хто ня жыў —
Родным Краем даражыў!

Ці з вас кожны сілы мае,
Каб Радзіме паслужыць?

СЯБРОМ ПА РАДЗІМЕ

Добры дзень! Так вас вітаю,
Сябры школынае пары.
Не забыўся. Памятаю
Светлы час нашай зары.

У вайну мы разыйшліся,
Пагубляліся съяды,
Мары нашы не збыліся,
Шмат хто з нас зазнаў бяды.

Працу нашую глумілі,
Ганьбу шмат каму далі,
Ў паняверцы мы хадзілі
Па чужой, глухой зямлі.

На выгнанье лёс закінуў.
Праз каго? За што загнаў?
Чалавек заўчасна гінуў,
За Радзіму паміраў.

Съвет цяпер крыху зъмяніўся:
Чуем родны голас свой —
Свайго права ён дабіўся,
За якое йшлі мы ў бой.

Добры дзень! Так вас вітаю,
Хто застаўся яшчэ жыць,

НАВАГОДНІ ЎСПАМІН-ЖАДАНЬНЕ

Дайшоў да мэты год старэнкі,
Адкыў свой вызначаны час,
Ці быў ён добры, ці благенкі —
Адказ мы знайдзем сярод нас.

Бывалі ў ім недамаганыні,
Перажываныні, злыя дні,
Аднак рабіліся стараныні,
Каб не застацца у цяні.

І так даводзіцца штогоду
На ніве роднай працеваць:
За праўду, веру і свабоду
Жыцьця часьціны аддаваць.

Мы бачым быццам на далоні
Маленства нашага гады,
Бацькоўскія сады і гоні,
Мястэчкі, вёскі, гарады.

Ня ёсьць так лёгка ўсё забыцца,
Тым больш забыцца родны кут,
Які няраз начамі съніцца...
Чаму ж ня дома мы, а тут?

Таму нам трэба варушыцца
Па сілах, здольнасцях сваіх,

Замест сядзець або сварыцца —
Да згоднай працы клічце ўсіх.

Каб у пашане між сабою
Народнай справе годным быць
І шчырай працаю сваёю
У Новым Годзе ёй службыць.

Гавару вам пры нагодзе:
«З Новым Годам, землякі!»

З НОВЫМ ГОДАМ, ЗЕМЛЯКІ!

Час вайны, ліхі, закляты,
Гнаў ён нас на ўсе бакі,
Пакідалі сем'і, хаты
Беларусы-землякі.

Па ўсім сьвеце расплыліся,
Быцдам тыя маракі,
Ды за працу узяліся
Нашы людзі, землякі.

Хто як мог, так працавалі,
Каб прыдбаць дамок які,
Многа поту пралівалі
З кожным годам землякі.

Ўсяк жылі, не наракалі
На свой дзіўны лёс такі,
Толькі ціха ўспаміналі
Дом свой родны землякі.

Дзейныя яшчэ працуць,
Хоць бяруць сваё гадкі,
Беларусь рэпрэзэнтуюць
На чужыне землякі.

Дык жывіце ў ладзе-згодзе,
Як старыя дружбакі,

КАЛЯДЫ НА ЧУЖЫНЕ

Ужо за месяц да Кадяд
У горадзе нібы парад.
Вітрыны крамаў зіхацьць,
У розных колерах мігцяць.

Хоць час цяпер зімовы, змрочны —
Настрой ва ўсіх людзей съяточны.
У магазынах не прайсьці
І ў тлуме цяжка што знайсьці.

Дамы па-рознаму ўбіраюць,
А на ялінках цацкі звязаюць.
І кожная сям'я чакае,
Што хтосьці ў госьці завітае.

Аднак ня ўсе бываюць рады
На съята Божае Каляды —
Бо шмат каго турбуе сум
Ад горкіх згадак і ад дум.

Хто на чужыне без радні
Свайго жыцьця праводзіць дні
І спамінае аб tym съяще,
Якое меў у роднай хаце.

ЛЁНДАНСКІ ТУМАН

Хто бачыў лёнданскі туман,
Той скажа: гэта не падман!
Імгла густая й едкі дым
Рабілі прыкрасыці усім.

Бывала так, што ў ясны дзень
Насунецца страшлівы цень,
Спяняецца на вулках рух,
Пакуль паўзе туман-злыдух.

Туманы шкодныя былі,
Нямоглы люд на съмерць трулі,
Таму па хатах ён сядзеў,
Пакуль атрутны дым вісеў.

Калі ж туман каго лавіў,
Хоць бы й ля дому, дзе ён жыў,
Дык небарак ня знаў, дзе ёсьць —
Блудзіў, як заблукалы госьць.

На крокі тры перад сабой
Ня ведаў, як ступіць нагой,
Нічога не было відаць,
А ў носе туманом чуваць...

Ды па вайне ангельскі ўрад
Жыцьцё завёў на новы лад:

Забаранілі нават днём
Паліць у камінах вуглём.

Замест дымячага вугля,
Драўніны рознай і гальля
Электрыку ўвялі і газ —
Бяздымны час прыйшоў да нас!

Народ забыўся пра туман
І едкай копаці дурман...

Але на зъмену самаход
Прывёз у Лёндан смог-смурод.

Хоць у нас мокрая зіма,
Сънягоў і маразоў няма,
Ды холад, зълейшы за мароз,
Кусае рукі, вушки, нос.

А то паводкі і вятры
Ўсё перакуляць дагары...
Праходзіць часам гураган
Больш небяспечны за туман.

ЛЁНДАН

Ня ўсе на съвеце гарады
Сваёй мінуўшчынаю цэняць:
Нярэдка ў забыцьці гібеюць
Іх дасягненныі і плады.

Прайшоў свой небывалы шлях
І Лёндан, горад старажытны,
Быў і гандлёвы ён, і мытны
І зьведаў войны, славу, жах.

Шмат усялякай даўніны,
Захоўваюць яго музэі,
Палацы, замкі, галерэі, —
Для знаўцаў ім няма цаны!

А побач банкаў чарада
І камэрцыйныя ўстановы,
Што бізнэс-лад ствараюць новы,
Дзе правіць долляр-тамада.

Па вулках шпацыруе люд:
Ён розных колераў і складу,
Веравызначаныяў, роду, ладу, —
З усёй зямлі сыйшоўся тут.

Ды аб съвятой вайне наш край
Забыў, бо ўсе даўно зжыліся:

Тут Богу ўласнаму маліся,
Але чужога не кранай.

Блякуе рух на вулцы Цмок
З чаргі дымлівых самаходаў,
Чакаюць сотні пешаходаў,
Каб перабрацца на той бок,

Дзе праз смурод і каламуць
Парк зелянінай цешыць вочы:
Там кожны адпачыць ахвочы,
Паветра съвежага глынуць.

А ёсьць Гайд Парк, дзе можна свой
Пункт гледжаньяня выказваць съмелая
Па кожнай тэме набалелай,
Абы не сапсаваць настрой.

НА РАЗДАРОЖЖЫ

Хто пайшоў у съвет далёкі,
Так вялікі, так шырокі,
Заблудзіцца мог у ім
І забыцца аб сваім.

Свае мовы мог забыцца,
А чужой не навучыцца,
І на ростані застацца,
Мовячы: «Куды ж падацца?

Свой народ мне, як чужацкі,
А тутэйшы — несваяцкі...
Памагі, спагадны Божа,
Мне скрануцца з раздарожжа!»

НЕ ЗЬЯГАЙ...

Не зъягай, каб зъ нястачай растацца
І зъ бядой, у заморскую даль:
Будзеш мець там багацьці й палацы,
Ды ня збудзеш свой смутак і жаль.

Там ня знайдзеш ты бацькі і маткі,
Там жыцьцё прамільгне быццам сон...
Лепш трымайся ты роднае хаткі,
Дзе жылі твае продкі спакон.

ПАМЯЦЬ АБ СЯБРОХ

Сябры, што бывалі,
Быццам бы прапалі...
Што сталася з вамі
Па вайне з гадамі?

Шмат вас пацярпела,
Свабоды ня мела,
У лягеры чэзылі,
На марозе мерзылі.

Шмат вас прыгняталі,
Жыцьцё адбіралі,
Зносілі вы муکі,
Ворагаў прынуки.

Ў лягерныя путы
Вы былі закуты,
Ды вас не зламалі
Сыбірскія далі.

Аднак жа нямала
У тайзе прапала
Здольных, працевітых
Сяброў незабытых.

Шчырых і адданых,
Мала каму знаных,

Добрых патрыётаў
Высокіх узьлётаў.

Далёка ад Края
Моладзь дарагая
За дротам канала,
Шчасьця не зазнала.

Іншыя са зброяй,
Вызваленчай мрояй,
Біліся штогоду
За правы народу.

І шчэ сёньня б'юцца
І ў душы клянунца
За справу тримацца,
Ворагу ня дацца...

Хоць вы ўжо бязь сілы,
Блізка да магілы,
Але быў ня марны
Чын жыцьця змагарны!

ЗІМОВАЯ ДАРОГА

Па дарозе, па крутой,
Ходзяць людзі пехатой.
Падганяе іх вятрыска,
А ісьці так цяжка, сылізка.

Злая цётка Завіруха
Шчыпле нос, кусае вуха,
І спыняецца ў зынямозе
Падарожнік на дарозе.

Вечер-вечер, так ня дуй,
Падарожніка ня злуй,
Не спраўляй людзём нягоды,
Не рабі ім перашкоды!

А вятрыска, як на злосціць,
Як нямілы людзям госьціць,
Злосным сіверам халодзіць,
На шляху сумёты ўзводзіць.

У такую непагоду
Па дарозе няма ходу —
Лепиш сядзець ля цёплай печы
І старэчыя грэць плечы.

РУЧАЁК

Зімні холад прамінае,
Растае зъляжалы сънег,
Ручаёк распачынае
Свой вясёлы, шпаркі бег.

Быццам спрытная вужака,
Ён зьвіваецца, імчыць,
То бурчыць, як задзірака,
То лагодліва цурчыць.

Хоць яму тры дні ёсьць зроду,
І тры дні мо толькі жыць,
Ды любую перашкоду
Ён праскочыць, абяжыць.

У даліне перазвоны
Яго чуюцца здалёк...
Ах, куды ты, неўгамонны,
Так съпяшаеш, ручаёк?

ВЯСНА

Ужо прыйшоў ён і да нас
Вясны прыгожы, съветлы час,
Расталі сънежныя пакровы,
Зъляцелі ледзяныя ковы.

Куды ня выйдзеш, дзе не станеш,
Усё ։аўкол, куды не глянеш,
Па доўгай съпячцы ажывае,
Зноў зелянее, зацвітае.

Вунь ніўка руныю цешыць вочы,
Вунь радасна ручай плюскоча,
А вунь высокім съпевам звонкім
Нас спатыкаюць жаваронкі.

Але вясна, што нас казыча
Цяплом, — да цяжкай працы кліча,
Якую трэба неадкладна
Рабіць сумленна і дакладна.

Таму руплівы гаспадар
Прыход вясны, як Божы дар,
Цяжкай работаю страчае
І шчодрым потам палівае.

АКРАСА ВЯСНЫ

Жыцьцядайная вясна
Завітала ў госьці,
Абудзіла ў нас яна
Свята прыгажосьці.

І настрой цяпер ня той,
Які быў нядайна:
Людзям сталася зь вясной
Хораша і слаўна.

Ажывіла ты, вясна,
Не адну прыроду —
Прачынающца ад сна
Моц і дух народу!

ХРЫСТОС ВАСКРОС!

«Распнүць! Распнүцы!» — жыды крычаць,
Каб тут Хрыста укрыжаваць.
Бо вёў людзей у новы съвет,
Зъмяніў «Талмуд» на «Запавет».

Хрыстос жыдом ня быў больш брат,
Калі па ўказцы іх Пілат,
Умыўшы руکі, адыйшоў,
А Божы Сын на крыж пайшоў.

Цяжкім быў крыж, цяжкімі мукі,
І меў тут быць канец навукі,
А Сына Божага жыцьцё
Мела пайсьці у забыцьцё...

Ды, як сказаў Ісус Хрыстос,
На трэці дзень Ён уваскрос,
Зазвязла праўда па-над злом,
А вера сталася жыцьцём...

Пакуты, крыж і горыч сълёз
Чужынец Беларусі нёс,
І ёй Галгота мела быць —
Аднак народ застаўся жыць.

Вітай, народ, свой дзень сьвяты,
Дзе б хто ня быў — мы ўсе браты,
Хто каго знае, хто з кім рос,
Таго вітай: Хрыстос Вакрос!

||

На ўсходзе сонейка гуляе,
Казыча дыямэнты рос,
Усё на съвеце ажывае —
Устаў з труны Ісус Хрыстос!

Замоўклі фарысеі й каты,
Зямлі прарокі і нябёс —
Ім страх, бо на крыжы расьпяты
Вакрос, жыве Ісус Хрыстос.

Вітайма радаснае сьвята
І ўсіх, хто праўду людзям нёс,
Хоць на стале ў нас небагата —
Хрыстос Вакрос! Хрыстос Вакрос!

Адсунем мы камень замшэлы,
Што цісне наш народ да сълёз,
Хай дзейны голас скажа съмела
На цэлы съвет: Наш Край Вакрос!

25 САКАВІК

Ня спалі нашы дэпутаты,
Празnoch усю вялі дэбаты,
Пастанавілі галасамі:
Час стацца нам гаспадарамі.

Адрэнку ўсе газэты весціць
Пра Беларусі незалежнасьць,
Што ўжо Рэспубліку стварыла
І свой урад ажыццяўляла.

Рашэнні зь Менску громам палі
І моцным рэхам прагучалі,
І паляцелі на край съвету,
Разносячы навіну гэту.

Хтосьці «дэ-факто» ўрад вітае,
Хтосьці яго «дэ-юрэ» мае —
А Беларусь дзяржаву творыць,
І за мяжой аб ёй гавораць.

Але суседзі мелі сілу
І ўсьцяж капалі ёй магілу,
На Край наш арміі паслалі
І Беларусь заваявалі.

Насталі цяжкія гады
Прыгнёту, нэндзы і бяды...

Але ў народзе жыў свой дух,
Агонь свабоды не патух.

І дзе б ня жыў наш беларус,
Ці вольны ён, ці зносіць мус,
Дзень гэты для яго вялік:
Наш 25-ты Сакавік!

ВЕСНАВОЙ ПАРОЙ

Веснавое сонца,
Вышэй падыміся,
Промнямі сваімі
Да нас усміхніся!

Сонца паднялося,
За хмарай съвяціла,
А старонку нашу
Імглою пакрыла.

Дзымухні з поўдня, вецер,
Цеплыней лагоднай
Абагрэй зямельку
Па зіме халоднай!

Дзымухнуў з поўдня вецер,
Якога чакалі,
Ды надта халодны,
Каб яго віталі.

Пайдзі, дробны дожджык,
На палі, на нівы,
Каб пасеў быў плённы,
А год — урадлівы!

Пайшоў дождж ды з градам,
Вада аж шумела,

Нівы залівала,
Людзям сэрца млела.

ВЕЦЕР З УСХОДУ

Ці то ўлетку, ці зімою,
Ці то ўвосень, ці вясною
Ўсходні вецер налятае,
Люты холад прабягае.

Гэты вецер жаль разносіць,
Вые, плача і галосіць,
Ён заўжды такой натуры,
Быццам кліча на хаўтуры.

Бачыць люд прыбіты горам,
Што трывае зъдзек і сорам,
Чуе стогн людзей закутых,
Ды съмлецца зь іх пакуты.

— Гэй, вятрыска невыносны,
Ты чаму заўсёды злосны?
— Там, на Ўсходзе, скуль я родам,
Рабства правіць над народам!

КАЛІ ЧУЖЫНЕЦ ГАСПАДАРЫЦЬ

Свабодны чалавек тады,
Калі ня знае ён бяды,
Калі ён мае сваю хату,
Парадак свой, сваю уладу.

Калі ж чужынец гаспадарыць,
Няшчасьце ён народу дарыць,
Сваю нам волю накідае
І ні на кога не зважае.

Свае правы чужак заводзіць,
Сябе ён хваліць, вілаводзіць,
Культуру нашую руйнуе,
Святыняў наших не шануе.

ВЫЗВАЛЯЛ НАС БРАТЫ

Мірны пакт Масквы з Бэрлінам
Пачынаўся такім чынам:
Польшчу будзем мы дзяліць,
Межы новыя тварыць!

У нядзельку, дзень святы,
Вызвалалялі нас браты,
Несылі «меншым» новы лад
І рабочы свой урад.

Накладалі нормы, пляны,
Каб спаўняць іх без заганы,
Палітрук агітаваў,
Сёмы пот з нас выціскаў.

А на сходах выступалі,
Лад стары крытыкавалі,
Гаварылі пра калгас
І шчаслівы новы час.

Да работы заганялі,
«Ненадёжных» высыпалі,
Везьлі іх у «новы мір» —
Назаваўся ён «Сыбір».

Шмат патрапіў хто за краты,
Хоць ня быў ён вінаваты:

Кожнаму віну знайшлі
І на допыты вялі.

Кат дапытваў сярод ночы,
Страшна съмерць глядзела ў очы,
Было шчасьце не для ўсіх,
Каб застацца у жывых...

Толькі сёньня нам сказалі,
Каму песенькі съпявалі,
Нізкі білі свой паклон
Да апошніх чорных дзён.

ГІСТОРЫЯ СЫБІРЫ

З дауніх вякоў да нашых дзён
Голос пакутнікаў чуцён:
Даходзіць ён
Ці то з таго сьвета,
Ці то зь вялікага сыбірскага гета.
Адных гналі,
Іншых везылі,
З голаду каналі,
На съюжы мерзълі
І сталі гаварыць пасъля:
«Сибирь ведь русская земля».
У сыбірскім катле штогод
Гатаўаўся «адзіны савецкі народ»,
Што пры дыктатуры суровай
Меў гаварыць «вялікай рускай мовай».
Так тварылі імпэрыю,
Нетрывалую хімэрыю,
Людзі ніzkай маралі,
Што сваіх мучылі і каралі.
Катаржнікі дзеля пракорму
Спраўна выпаўнялі «норму»,
За міску пустой баланды
Служылі рабамі гады.
На людзкіх трупах і касьцях,
Дзе лунаў сярпаста-малаткасты съязг,

Нягледзячы на нялюдзкія ўмовы,
Ішлі «камсамольскія будовы».
І ўсе тыя дасягненыні,
Здабытыя праз нявольнікаў цярпеньні,
Прыпісаліся партыі, ураду
І «камуністычнаму ладу».
Шмат лепшых сыноў Айчыны,
Змагароў за незалежнасць Краіны,
Там страцілі жыцьцё і сілы —
Невядома, дзе іхнія магілы.
Час пранёссяся, як ліхі віхор,
Не адзін нявольнік памёр,
Сканаваў на чужыне дарма
Ад цяжкой работы, ярма.
Ды помнікаў ім ня ставяць,
Некаторых дагэтуль няславяць,
А ўсялякія галаварэзы ды іншы зброд
Па-ранейшаму адурманьваюць наш народ.

ДЫКТАТУРА І ДЫКТАТАРЫ

Што такое дыктатура?
Гэта хворая натура,
Гэта прага тых да ўлады,
Што паўзуць за ёй як гады.

Б'юць дыктатару паклоны,
А найбольыш хаўрус ягоны:
Рэнегаты, кар'ерысты,
Падхалімы і садысты.

Праўда для іх ёсьць чужая,
А свая хлусьня — святая.
Жыць прыстойна і прыгожа
Хебра гэтая ня можа:

Яна ворагаў шукае,
Людзям годнасць паніжае,
Прыціскае, зьневажае
І за краты іх саджае.

А ўжо потым судзьдзі-каты,
Што завуцца «дэмакраты»,
Вырашаюць вязніяў лёс
Так, як хоча іхні бос.

Па-над роднаю старонкай
Цёмны цень павіс пялёнкай,

Наш народ ідзе бяз ладу —
У хвасьце ён іншых ззаду...

Што ж, дыктатараў нямала
У гісторыі бывала,
Падпяваў ім хор хвалебны —
Ды канец іх быў ганебны!

НАША ДОЛЯ

Горкі смак у нашай долі,
Бо над намі гнёт няволі,
Чужакі ў нас баль спраўляюць,
І нікога не пытаюць.

А народ жыве прыгонам,
Не сваім — чужым законам,
Да свабоды шлях закрыты,
Мусіць жыць бядой прыбіты.

Свой, чужы майму народу
Чыніць зьдзекі, робіць шкоду,
А ў дыктатарскім урадзе,
Толькі й думаюць аб зрадзе.

Акупанты, фарысеі
Хочаць нас прадаць Расеі...
Ды народ наш пачаў бачыць,
Што чужая ўлада значыць.

Прагне скінуць гнёт няволі,
Дамагчыся лепшай долі,
Знае: каб ярма пазбыцца,
Трэба дзейна барапіцца!

МАНАЛЁГ ПАЎСТАНЦА

Старых «дабрадзеяў» нашчадкі
Уводзяць свае ў нас парадкі,
Чужыя варожыя сілы
Вядуць наш народ да магілы!
Гэй, хлопцы, за косы, за вілы!

Даволі насьмешак, знявагаў
Заходніх, усходніх варагаў,
Што Краем заўжды кіравалі,
Бяз сораму ім гандлявалі
І вольна ўздыхнуць не давалі!

Настаў час халопам ня быць,
Усходнім «братом» не служыць,
Тут наша зямля і наш род,
І мы тут карэнны народ,
А ня нейкі наехаўшы зброд!

Гэй, браце, ня плач, не стагні,
Ярма маскалёў не цягні,
Ня гні на яго свой хрыбет,
А ўстань і скажы на ўвесь съвет
Дзяржаўнасцьці запавет!

НА ЎТОДКІ СЛУЦКАГА ЗБРОЙНАГА ЧЫNU

пазмка

I

Пабачыў не адзін паход
На сваіх землях наш народ,
Шмат зьведаў гора і бяды
У прамінулыя гады.

Татары, швэды, крыжакі,
Напалеонавы палкі
Уздоўж і ўпоперак ішлі,
Агонь і съмерць з сабой вялі.

А тут суседзі з двух бакоў
Сваіх направілі арлоў
На наш абшар, каб хіжакі
Скублі нас горш, чым крыжакі.

І так душылі празь вякі
Культуру й веру палякі,
А рускі, наш «старэйшы брат»,
Усім суседзям быў ён кат.

II

Сямнаццаты наскочыў год,
І Ленін крыкнуў ва ўвесь рот

Народу нашаму з Крамля:
«Свабода, роўнасьць і зямля!»

А пан Пілсудзкі зь Вільні, зь Менску
Глядзеў, як ліс, у бок Смаленску
І беларускаму народу
Таксама баёў пра свабоду.

Ды слова іх былі маною,
На хлуса хлус пайшоў вайною,
Каб высветліць адну дэталь:
Лях беларус ёсьць ці маскаль?

Так чужакі паміж сабою
Ня раз хапаліся за зброю,
Пакуль ня даў канец інтырызе
Ганебны пакт падзелу ў Рызе.

І гэтак у дваццатым годзе
Два акупантны ў ладзе-згодзе
Зямельку нашу падзялі,
Што абяцалі — ўсё забылі.

III

Ды вось на зъездзе Слуцкай Рады
Паўсталі гэткія загады:
«Гэй, беларус, ратуй Краіну
У ліхамысную гадзіну!»

А мела Случчына вайскоўцаў,
Адданых справе урадоўцаў,
Дый людзі з боку не стаялі
І чым маглі дапамагалі.

Стварыліся палкі, брыгады,
І случчакі гатовы, рады
За зброю ўзяцца, каб змагацца
І лепшай долі дамагацца.

Застракатлі кулямёты,
Пайшлі на бой паўстанцаў роты.
І так змаганье пачалося
І многа дзён яно вялося.

Шмат злыдняў палягло чырвоных,
І хоць сыйшліся не на роўных,
Затое жыў запал, уздым,
Нястрашны стаў агонь і дым.

Пра посьпех наш і перамогі
Ёсьць съведчаньяў даволі многа:
Байцы з варожых нам палкоў
Ішлі ў рады да случчакоў.

Хоць случчакі стаялі цвёрда —
Пад націскам чырвоных ордаў
Усё ж патроху адступалі
І родны кут свой пакідалі.

А іншыя дык засталіся
І камуністам не здаліся,
Свайго аружжа не злажылі
І партызанамі хадзілі.

Шчэ доўга па-за Лань-ракою
Чэкістам не было спакою,
Што на герояў палявалі
І іх магілы памнажалі...

Гісторыя ў свае аналы
Імёнаў многа запісала
Тых случчакоў, хто мужна біўся
І ад нашэсьця бараніўся.

Зямля іх змочана крывёю,
Аплакана жанчын съязою.
Народ ня зносіць прыніжэння
І зноў рыхтуе вызваленьне.

Мільгае часу карагод,
Ды згадваем мы кожны год
Пра мужных вояў і жанчын —
Пра слайны Слуцкі Збройны Чын!

АХВЯРЫ АЙЧЫНЫ

Сыпіце, слаўныя героі,
Сыпіце ў цішы, у спакоі,
Толькі дзе вашы магілы,
Дзе спачылі лётаў крылы?

Хоць магілы невядомыя,
Вы былі арлы съядомыя,
Верныя сыны Айчыны,
Патрыёты, малайчыны.

Вашы ворагі дарма,
Цешацца, што вас няма:
Вашага жыцьця памкненыні
Не забудуць пакаленъні.

СЛАВА

Слава тым, хто ў гады перасьледаў,
Шмат пакутаў і горычы зъведаў,
Але годнасьць людзкую цаніў,
І нявінных жыцьцё бараніў.

Слава тым, хто свайго не цураўся,
Хто на зъдзекі пайсьці не баяўся,
Жыў паводле свайго сумленъня,
Пачуцьця, шчырай веры, натхненъня.

Слава тым, хто ў вайне суровай,
Розум меў галавы здаровай
І Айчыны сваёй не прадаў,
Хоць жыцьцё на алтар ёй складаў.

Слава тым, хто зазнаў турмы, ссылкі,
Люты холад і голад сыбірскі,
Будзе памяць аб іх неўміручай,
Ганьба ворагам іх — немінучай!

ЗВАНІ, ЗВАНАР...

Звані, званар, звані ў званы
І разгані цяжкія сны,
Каб люд наш скінуў гнёт няволі,
Зажыў у шчасыці і патолі.

Звані, званар, будзі людзей,
Ня дай заснуць у час падзеяй,
Каб не праспалі гэтым разам,
Далі адпор чужым наказам.

Звані, званар, хай звон гудзіць,
Хай гучны зык у съвет ляціць,
Няхай гаворыць аб нядолі
І аб варожай самаволі.

Звані, звані далей, званар,
Хай гучны звон ляціць да хмар,
Каб не было няпраўды, зрады,
Прыгнёту і чужой улады.

ДА ПАРЫ

Мы цярпелі, і гібелі,
Што хацелі, мы ня мелі,
Думкі мучылі благія,
Мы маўчалі, як нямыя.

Быццам бы ішлі мы ў ночы,
Цемра засыціла нам вочы,
А куды ішлі — ня зналі,
І дарогі не пыталі.

Так вякамі мы хадзілі,
Па жыцьці сваім блудзілі,
Не маглі знайсьці дарогі
Жалю вартыя нябогі.

З нас нямала жартавалі,
Годнасьць нашу прыніжалі,
Не адзін сусед съмяяўся,
Горам нашым пацяшаўся.

Мы сваёй пары чакалі,
І вось промні заблішчалі
Сонца яснага на ўсходзе —
Прачынайся, мой народзе!

НАРОД ПРАЧНУЎСЯ

Калі народ так нізка паў —
Ён гонар свой не захаваў.
Дык жа няхай не наракае,
А сам сябе паасуджае.

Бо моцных, стойкіх паважаюць,
Усе навокал добра знаюць,
Народ жа кволы, несвядомы
Нікому ў съвеце невядомы.

Як быў, заўжды ён застаецца,
І ні да чога не імкнецца,
Ня хоча нават разумець,
Як волю для сябе прымець.

Гатовы парабкам служыць,
Каб акупанту дагадзіць,
Чужое лёгка пераймаў,
Сваё на зьдзекі аддаваў...

Цяпер народ нібы ня той,
Ужо ён мае гонар свой,
Хоць доўга спаў, але прачнуўся,
Глядзіць, хто ён, дзе апынуўся.

Сядзеў, як мыш ён пад мятлой,
А сёньня выйшаў грамадой

І дамагаецца свабоды
Так, як і іншыя народы.

Дык жа далей, народ, змагайся,
Сябе зьняволіць не давайся,
Сваю дзяржаўнасць барані
На барыкадах і ў вагні!

МОВА – БОЖЫ ДАР

Хоць маніць хлус, што наша мова —
«Нацдэмаў» выдумка і змова,
Хоць пнецца вораг нас схіліць
Яе расейскай замяніць:

Ты роднай мовы не цурайся
І за яе паўсюль змагайся,
Яе адстойвай, як змагар,
Бо наша мова — Божы дар!

Людзей па мове пазнаюць,
Яе шануюць, берагуць,
А той, хто мовай пагарджае —
Сябе самога зьневажае!

КВЕТКІ

Нялёгка кветкі апісаць,
Нялёгка іх намаляваць,
Бо колер дзіўны ў іх такі,
Што ўзяць ня могуць мастакі.

У свой сэзон яны цвітуць,
Шкада, што доўга не жывуць,
Аднак жа вабяць і чаруюць,
Свой цудны водар нам даруюць.

Дзяўчата зь іх плятуць вяночкі,
Ірвуць і ставяць у збаночкі,
І весялее выгляд хаты,
Калі ў ёй кветак пук стракаты.

Ах, прыгажуні, кветкі-краскі,
Вы быццам бы зь дзіўоснай казкі,
Вамі й вясельлі аздабляюць,
З вамі й нябошчыкаў хаваюць.

РЫБАКІ

Сядзяць над берагам ракі
Спакойна, ціха рыбакі,
З надзеяй скіраваўшы зрок,
На свой пакашчык-паплавок.

Глядзяць, ціхенечка злуюцца,
Чаму зноў рыбкі не бяруцца.
А рыбкі любяць, дзе глыбока,
Як далей ад людзкога вока.

Сядзяць нязрушна і чакаюць,
Мо рыбку неяк ашукаюць...
А тая, што з кручка сарвецца
У іх «найбольшую» завецца.

ЦІХАЯ НОЧКА

Цішай ночка чаравала,
Незварушна ўсё стаяла,
Нават лісьцік на асіне
Не трымціць больш у даліне.

Не вядзе ніхто гаворкі,
Съпяць лясы, палі, пагоркі,
У дупліне съпяць вавёркі,
Мружаць вочы ў небе зоркі.

Толькі змрочныя стварэнныні
Пакідаюць сутарэнныні:
Здані, прывіды, пачвары, —
І разносяць злыя чары.

Распаўзаюцца начніцы,
Каб на тых, каму ня съпіцца,
Хто ўсю ноч па хаце ходзіць, —
Жаль па страчаным наводзіць.

НАЧНАЯ ЦІШЫНЯ

Навокал цёмна. Цішыня.
Пасьля цяжкой работы дня
Салодка людзі спачываюць
І сувежай сілы набіраюць.

Мяне ж даўно трывожаць ночы,
Што не даюць заплюшчыць вочы
І будзяць згадкі-успаміны
Пра злыя й добрыя хвіліны,

Што, быццам хмарак карагоды,
Плывуць ка мне без перашкоды
У глыбіні начной прасторы,
Як тыя караблі па моры.

А па-над імі ў вышыні
Зіхочаць зорачак агні,
Сярод якіх, як грозны хан
Усеўся месяц-велікан.

Свой жоўтакруглы твар над дахам
Схіляе ён, і поўніць жахам
Мярцвяна бледныя двары —
Мяне трывожыць да зары...

Бяssonыне не дае спакою,
І я шапчу начной парою:

— О съветлы дзень, хутчэй прыйдзі,
Людзей да працы абудзі!

МЕСЯЦ ДЗІВАГОДНЫ

Месяц, месяц дзівагодны,
Выпаў лёс табе нягодны,
Колер, выгляд ты мяняеш,
Ды што робіш, сам ня знаеш.

Раз ты съвеціш ясна, чыста,
А другі раз — слабка, мгліста,
А, бывае, недзе згінеш —
Цёмну начку нам пакінеш.

Дзе ты ходзіш? Дзе бываеш?
Ці сяброў якіх ты маеш?
А мо блудзіш дзесь начамі
Па-над хмарамі, гарамі.

Часам, выставіўши рогі,
Ты плывеш, танюткі, ўбогі,
Па азоранай прасторы,
Быццам лодка ў сінім моры.

Хто б сказаў мне, дзе, калі ты
З-пад лядашчай, зрэнай съвіты,
У густым захрасшы суччи,
Паказаў свой горб бліскучы?

Срэбную адзеўши шату,
Праз вакно глядзіш у хату,

І так съвеціш сярод ночы,
Не даеш заплюшчыць вочы.

Ты умееш маскавацца
І абы за што хавацца,
Падглядаеш з-за фіранкі,
Як мілуюцца каханкі.

Невядома анікому,
Што ўначы адно адному
Яны шэпчуць і што тояць —
Знае толькі месяц тое.

НАВАЛЬНІЦА

Так раптоўна пацямнела,
Як надвечар пашарэла,
Толькі што быў ясны дзень,
А цяпер тут страшны цень.

Хмара зьнекуль напаўзла,
У абдымкі ўсё ўзяла,
Навальніцай пагражаяе,
У сабе бяду хавае.

Бліснула накрыж маланка,
Рознай злыбеды каханка,
Садануў траскучы гром —
Затрымцела ўсё кругом.

Людзі ў страху анямелі,
Шыбы ў вокнах зазывінелі,
Навальніца пагражала,
Ласкі, міласці ня знала.

Замяніўся дождж на лівень,
Раптам град сыпнуў на жнівень:
Людзям шмат прынёс бяды —
На палі і на сады.

Ды суняўся шквал варожы,
Стала ціха і прыгожа,

Сонца звязе шчэ ярчэй,
Грудзі дыхаюць лягчэй...

Ах, раскошлівае лета,
Ня ўся песьня твая съпета:
Побач з радасьцю і шчасьцем,
Ходзяць беды і напасьці.

ВІХОР

Бачыў я віхор у полі,
Быў слабенькі ён даволі,
Угару пракосы ўзносіў,
Недалёка пераносіў.

Збоку дзіўна выглядала,
Як трава ў ім віравала,
Пакружляла і апала, —
І далей пайшла навала.

Вось віхор у хаты рвецца,
І скуголіць, і злоеца,
Стрэхі рве, сады калоціць
Сам ня ведае, што робіць.

Пасьля некуды ўцякае,
Толькі сълед свой пакідае,
Знае, што ён вінаваты,
Нарабіў шмат шкоды, страты.

Ой віхор, ты ўсё руйнуеш,
Людзкой працы не шануеш,
Ломіш, крышыши, вырываеш,
Ні навошта не зважаеш.

ЧЫЯ ТУТ СІЛА?

Мае людцы, я ня знаю
І, штопраўды, не ўгадаю,
Быццам съвет наш здрыйгнуўся
Дагары перавярнуўся.

Навакол бяды, няшчасьці,
Голад, холад і напасьці,
Дым, агонь і страляніна, —
Усё гэта не навіна.

Вунь паводка залівае,
Людзей з хаты выганяе,
Іх набытак не шануе,
Грознай плынню ўсё руйнуе.

Гураганы наступаюць,
Небясьпекай пагражаяюць,
Людзі ў сполаху ўцякаюць,
Ўсё, што маюць, пакідаюць.

Быццам злых веліканы
Прачынаюцца вульканы,
Лава рэчкаю цячэ,
Усё паліць і пячэ.

Нечаканы землятрусы
Гарады руйнуе ў друз,

І гараць лясы-бары,
Нашых жыцьцяў дактары.

Зъявы гэтых прыроды
Людзям шмат прыносяць шкоды:
Часцікам ідуць у пары,
Множаць гора і ахвяры.

Перасіліць моц натуры,
Што зьнішчае плён культуры,
Чалавек слабы ня можа
І ў нябесаў просіць: «Божа,
Памажы нам, справядлівы,
Міласэрны, церпялівы!»
Але Бог нібы й ня бачыць,
Як народ бядуе-плачыць...

Дык чыя ж у тым віна,
Што бяды ў нас не адна?
Мо нячыстая тут сіла
Сваю дзейнасць прайвіла?

ЭКАЛЁГІЯ

Жывем і цешымся жыцьцём,
Свайм куточкам і быцьцём,
А тое, што Зямля канае,
Пакуль нікога не кранае.

Наўкольны съвет мяняе формы,
Свае пакашчыкі і нормы,
Бо ў ім пануе чалавек,
Які бывае недарэк.

Улоньне нішчыць ён прыроды,
Дзе спаконвек жывуць народы,
І ў выніку сваёй афёры
Руйнуе царства фаўны й флёры.

Паскудзяць людзі-недарэкі
Вазёры, акіяны, рэкі,
Па ўсёй зямлі смурод паўзе,
Хваробы страшныя нясе.

Увесь у дзюрах слой азона,
Таму хадзіць без парасона
На сонцы небясьпечна стала,
Бо шкодных промняў ёсьць нямала,

Праменьні шкодзяць чалавеку,
Съляпога робяць і калеку,

Караюць нас за авантуры
І мецяць язвамі на скуры.

Цяплее клімат на плянэце,
Ідзе Патопаў ліхалецьце,
Зынікае суша пад вадою,
Паводкі грозяць нам бядою.

То тут, то там гараць лясы,
Здароўя мейсца і красы,
Кара зямная робіць зрухі —
І людзі гінуць, быццам мухі.

Тымчасам лік іх прыбывае,
Што горшы лад жыцьця стварае:
Даць усім працу, харчаванье,
Якое-колечы ўтрыманье.

Тут немагчыма ўсё зрабіць,
І тут няма чаго таіць —
Шмат хто зь людзей недаядае,
Заўчасна ў мukах памірае.

Вось у якім жывем мы съвеце...
Ды мала мае хто наўмэце
І мала каго з нас цікавіць,
Як экалёгію паправіць.

ЛЯСЫ

Дзе вы падзеліся, лясы,
Багацьця спраты і красы,
Вы, што калісь ажно па горы
Займалі ўсенъкія прасторы?

Дзе вашых нетраў жыхары,
Магутныя уладары,
Што горда ў гушчарох хадзілі,
Свой непаўторны съвет пладзілі?

Ах, як жа многа іх звялялося,
Як мала што і засталося...
Пра съвет звяяроў дзівосны гэты
Адныя съведчаць нам шкілеты.

А чалавек бяз дайпрычыны
Далей лясы сваёй айчыны
Сячэ, падпальвае, карчуе,
Нібы ня бачыць і ня чуе,

Што лес спакон ёсьць наш аптэкар
І ад хваробаў першы лекар,
Што лес у горы памагае
І пры жыцьці людзей трymae.

НАШАЕ ЖЫЦЬЦЁ

Жыць у дастатку і раскошы —
Гэта яшчэ ня ўсё ў жыцьці,
І гаварыць, што съвет прыгожы —
Ня значыць сэнс жыцьця знайсьці.

Жыцьцё ня съвеціца ружова,
Яго досьць цяжка зразумець,
Аб ім вядзецца часта мова,
Ды трэба тут на ўвазе мець:

Жывем ня вечна, а часова
(Інакш яно ня можа быць!)
Жыцьцё прымое нас сурова —
Ды кожны неяк мусіць жыць.

Жыцьцё для нас заўжды праблема
Невырашальная, хаця
Людзей хвалюе гэта тэма
З пачаткам іхнага быцьця.

Не збудаваныя палацы —
А съветлы дух і радасць працы!

ШЧАСЬЦЕ

Аб шчасьці шмат людзей гаворыць.
Аб шчасьці шмат хто зь людцаў мроіць.
Ды што можна аб ім сказаць?
Што можна «шчасьцейкам» назваць?

Здаўна між намі ходзіць міт,
Што шчасьце гэта дабрабыт,
Ці матар'яльны, ці духовы...
Ды шлях да шчасьця вечна новы.

Бо не йснуе такой навукі,
Што раскрывае шчасьця штукі,
І невядома, што рабіць,
Каб шчасьце спрытнае злавіць.

І тут найпершая надзея:
Рулетка, скачкі, латарэя,
Гаданыні, гараскопы, карты, —
А вынік гульняў жалю варты!

Хоць кожны съмертны прагне плёну,
А выйграе адзін зь мільёну,
Дый той, пакуль дрыжыць, гуляе,
Здароўе й весялосць губляе...

Даруюць шчасьце нам ня грошы,
Ня сытае жыцьцё ў раскошы,

ЖЫЦЬ НЕЗАЛЕЖНА

Дарогу выбраў і пакрочыў,
І так ішоў, зь яе ня збочыў,
Нягледзячы на перашкоды
І на шматлікія нягоды.

Шляхі жыцьцёвяя людзей
Ідуць празь нетры найчасцей,
Непрахадзімыя, глухія,
А самі — згубныя, крывыя.

Каб штось на тым шляху здабыць,
Дарогу трэба церабіць.
І тут жыцьцёвая ёсьць мэта,
Людзкое годнасці прыкмета:

Сумленна, чэсна працеваць,
Чужое ласкі не чакаць,
Каб цяжкай працаю і потам
Свой кут сабе прыдбаць, дзе потым

Свабодна, лёгка можна жыць,
Аб днях мінулых не тужыць...
Жыцьцё такое — не загана,
А велькі гонар і пашана!

ДАМОГСЯ

Усё жыцьцё рабі, старайся
І лепшай долі дамагайся,
Растрачвай сілу, розум, спрыт,
Каб свой палепшыць дабрабыт.

Калі ж дамогся ты чагосці —
Прыходзіць съмерць з касой у госьці:
«Меў новае жыцьцё пачаць?
А трэба, любы, паміраць!»

НЯ СЭРЦАМ, А РОЗУМАМ

Калі насунецца бяды,
А зъ ёю думак чарада,
Тады нам сэрца дараджае,
Нібы зъ няшчасця выйсьце знае.

Аднак, што сэрца ўсё ж ня лек,
Хай знае кожны чалавек:
У горы важна быць цвярозым
І захаваць развагу й розум.

БЫЛО Й ТАК

Так яно ў нас бывала
І бывала нямала,
Што бядак працаваў,
У весь век гараваў.

Калі ж съмерць завітала,
І душу адабрала —
Было блізкім ня стаць
Яго цела схаваць.

ЗВАРОТКІ

*

Мільёны няянных ахвяр
Ляглі на крамлёўскі аўтар,
Дзе кожны генсэк, імпэратор —
Людзкое крыві аматар.

*

На цялесныя раны й болькі
Ёсьць свае лекі й зёлкі,
Ды няма ў съвеце гэткай аптэкі,
Дзе б ад ранаў душы былі лекі.

*

«За свабоду!» — многа крычалі,
За свабоду люд заклікалі,
За свабоду кроў пралівалі,
За свабоду рай абяцалі...
А жывуць свабодна ў тым раі
Толькі ваўчыныя зграі.

*

За тое, што свой край любілі,
З нас зраднікаў зрабілі,
Нібыта гэта чын нягодны:
Быць верным Бацькаўшчыне роднай.

*

Будэь у жыцьці памяркоўным,
Не ашуквай, будэь слоўным,
Слухай думкі іншых людзей —
У пашане будзеш часьцей.

*

Права натуры такое,
Што ўсё на съвеце жывое
Ададзена ў рукі съмерці —
Ды Дух ёй Жывы ня съцерці!

*

За свабоду трэба змагацца,
Часам трэба ахвяры злажыць,
І правоў сваіх нельга цурацца,
Калі хочаш свабодным быць.

Як трэба верай даражыць,
І шчыра Госпаду службыць.

СЛУГІ БОГА

Калі глядзець на Божы съвет,
Дзе правіць «Новы Запавет»,
Дык страх бярэ не аднаго
За ўчынкі жыцьцейка свайго.

І ў тых, што найбліжэй да Бога,
Бывае розная дарога,
Бо сваю годнасьць зьневажаюць,
Царкву і веру паніжаюць.

Сябе паводзяць непаважна,
Да Бога ставяцца вальяжна...
І вось з такімі съвятарамі
Мы часта молімся гадамі.

Знайсьці нялёгка съвтароў,
Дастойных у Хрысьце братоў,
Што служаць Богу з пачуцьця,
А не для лёгкага жыцьця.

Съвтарства любіць лёгка жыць,
А да таго ў пашане быць:
Пашану ж дарма не даюць,
За золата не прадаюць.

Пашану трэба здабываць,
Ахвярнай працай даказаць,

А гэта, браце, будзе значыць —
Ня ганьбіць імені свайго.

МАХЛЯРЫ

Ты не сумуй і не прымайся,
Калі цябе хто ашукаў,
Лепиш у душы сваёй пақайся,
Каму паверыў, а ня знаў.

На съвеше ашуканцаў поўна,
Яны штодня кудысь ідуць,
А сэнс учынкаў іх галоўны,
Каб некага на чым «надуць»

Махляр ёсьць з выгляду лісълівы,
І што аб ім тут не кажы,
Ён такі ветлівы, пачцівы,
Хоць ты да раны прылажы.

Сябе ён лічыць рэлігійным,
Яго ў царкве можна спаткаць,
Прыкідваецца ён няявінным,
Каб толькі людцаў ашукаць.

О, гэта хітрыя стварэнныі,
Хадзячыя на дэзвёх нагах,
Што маюць скрытныя памкненныі
І шмат каму прыносяць жах.

І лепиш за ўсё, каб іх ня бачыць,
Што хочаць жыць за кошт каго,

БІБЛІЯТЭКА

Тут веды й пачуцьця нямала
Запісана, каб не прапала.
Стаяць радкамі на паліцы,
Людзкое мудрасьці крыніцы.

Усё, што некалі бывала,
Парадак новы й лад стварала,
Плён навуковы і духовы
У гэтыя сыйшліся сховы.

Гартаюць чытачы старонкі,
Сівой мінуўшчыны скарбонкі,
І кожны марыць знайсьці тое,
Што для яго ёсьць дарагое.

Працаўнікі бібліятэкі
Даюць ім, быццам хворым лекі,
Паводле кожнага пытання
Сваё адметнае выданьне.

ВОСЕНЬ

Стаіць асеньні дзень халодны,
Скrozь затуманены, вільготны,
Імжака прыкрайя цярушыць,
Ніхто ня хоча з хаты рушыць.

Няма сумнейшай пары года:
Журба, слата і непагода,
Затканае смугой наўколъле,
Іржышча на згалелым полі.

А птушкі ў вырай адляцелі,
Бо мала ўжо што есьці мелі,
І згодна восеніскай натуры
Настрой людзей цяпер пануры.

Але ж і восенню бывае
Прыветна сонейка зазъязе,
Цяпла й красы расчыніць дзъверцы,
Надзеяй абагрэе сэрцы.

Пара, што нам цяплынь прыносіць,
Завецца Залатая Восень,
Ды коратка яна трывае —
Яе завея замятае.

ШУМЯЦЬ АДНЫЯ ВЕРХАВІНЫ

У задуменыні лес самотны
Стаіць, спусьціўшы ўніз галіны,
І думу думае, гаротны...
Шумяць адныя верхавіны.

Даўно ўжо скруха і нямоты
У лесе твораць свае чыны,
Усё агортвае дрымота...
Шумяць адныя верхавіны.

Тут некалі съпявалі птушкі
Мэлёды лясной краіны,
Цяпер ня чутна нават мушкі...
Шумяць адныя верхавіны.

Лес застывае й замірае
Амаль што кожнае хвіліны...
Пра лёс жа, які ён спаткае,
Шумяць адныя верхавіны.

ДЗЯДЫ

На палёх канчаецца работа,
Зь ёю — і сялянская турбота,
Лістапад прыносіць халады
І стары, як съвет, абраад Дзяды.

Наш народ яго выдатна знае
І памерлых продкаў спамінае:
Запрашае на Дзяды ў адведкі,
Падае найлепшыя наедкі.

Перад гэтым прыбіраюць хаты,
З клеязю дастаюць, хто чым багаты,
Прыстале ім ставяць крэслы й лавы,
Розныя падносяць трункі й стравы.

Трохі адчыняюць вокны й дзъверы,
Каб яны ўвайшлі паводле веры,
Калі ж нейкія бываюць зругі —
Значыць папрыходзілі ўжо духі.

Гаспадар сардэчна іх вітае,
Сесьць за стол съяточны запрашае,
Ціха ў хаце ўсе п'юць і ядуць,
Гаману аб прадзедах вядуць.

Па вячэры съвечку абступаюць
І, пакуль іх духі пакідаюць,

Моляцца, каб духі ім спрыялі
І ня так у змроку сумавалі...

Гэтак людзі моляцца гады
За памерлых продкаў на Дзяды.

СТАРАСЬЦЬ

Скажы ты нам, ліхая старасьць,
Хто мог цябе да нас паслаць?
Твая такая годнасьць, якасьць,
Што нельга добрага сказаць.

Ты да старых адна ня ходзіш,
Нясеш ім клопат, боль, бяду,
Ды за сабой яшчэ прыводзіш
Няшчасьцяў розных чараду.

Твае сяброўкі ёсьць хваробы
(Усіх іх цяжка падлічыць!)

Што точаць косьці і вантробы —
Ня ўсе даюцца залячыць.

Жыцьцё старых ужо адкыта,
Няма куды ісьці старым,
Асоба іхняя забыта,
Ніхто не дапаможа ім.

Старога твар пажоўк, як лісьце,
І сълёзы у вачох стаяць,
Не гаспадар ён, як калісьці,
Штось хочацца яму сказаць.

Зашыецца дзядок сівенькі
У самы кут і там сядзіць,

Трымаючы ў руцэ кавенъку,
Зь якой здаўна прывык хадзіць.

Сядзіць ціхутка і гадае
Сваё стракатае жыцьцё,
Сваю гісторыю гартае,
Што хутка пойдзе ў забыцьцё.

Няма на съвеце гэткіх лекаў,
Каб нейк ад старасьці ўцячы,
Пазбыцца ейных збыткаў, зьдзекаў,
Сябе ад боляў зьберагчы.

Дабра на старасьць не чакайце,
У ёй ёсьць добрае адно,
І хто яшчэ ня знаў, дык знайце:
Чым больш гадоў, тым лепш віно!

ДУМКІ

Ой вы, думкі мае, думкі,
Невясёлыя малюнкі,
Вы кранулі сэрца раны,
Быццам некім падасланы.

Ходзяць думкі чарадою,
Круцяць, верцяць галавою,
Немагчыма іх пазбыцца,
Прамінуць, неяк забыцца.

Цяжка разабрацца з вамі,
Лезеце вы ў голаў самі,
Як хвароба, як зараза
Або нейкая праказа.

І смуткуюць яны сэрца,
Прыпякаюць гарчэй перца:
Сумная ідзе гаворка,
На душы балюча, горка.

Дзе ня йдзеш — з табою думкі
Ткуць журботныя карункі,
Фарбамі настрой ствараюць,
Чалавека прыгнітаюць.

Цяжка з думкамі спрачацца,
Цяжка з думкамі змагацца...

Ой вы, думкі мае, думкі,
Невясёлыя малюнкі.

ЗА ВОЛЮ

Каб я сілу меў,
Даўжэй не цярпеў,
А меч бы ўзяў
І ім ваяваў.

За волю сваю
Памёр бы ў баю,
Чым жыць і глядзець,
Няволю цярпець.

Дзе тыя гады,
Як быў малады?
Хутка вы прайшлі,
Волі не далі.

Я назад гляджу,
Плачу і тужу,
Бо волі няма —
Прапала дарма.

Дзе шукаць дарог,
Каб пайсьці я мог
Далей ваяваць,
За волю стаяць?

Дзень за днём ідзе...
Дзе ж ты, воля, дзе?

Не відаць цябе —
Жыцьцё ў барацьбе!

ІДЗІ НАПЕРАД

Ужо старасьць апантала,
Мучыць нас нямала,
Толькі ж думка не старэе,
Што спакон нас грэе.

Яна рвецца да свабоды
З путаў і нягоды,
Як съятло съятога Зыніча
Да змаганьня кліча.

Кроч, прыгнечаны народзе,
Не кажы, што годзе,
Не сядзі — ідзі наперад,
Рві няволі нерат.

Цемрашалы цябе мучаць,
Яны не марудзяць,
Яны маюць адну мару —
Праглынуць ахвяру.

Каб ня стаўся ты манкуртам
І авечым гуртам,
Да канца жыцьця змагайся,
Волі дамагайся!

СЬНЯЖЫНКІ

Сьняжынкі-пушынкі
Заткалі прастор,
Лятуць без супынку
Як тысячи зор.

Кружляюць свавольна,
Ў паветры плывуць,
Нясьпешліва й вольна
Бяз крылаў лятуць.

Іх ветрык ганяе
Туды і сюды,
Ён зь імі гуляе
Бяз гора, бяды.

Ды вось, пагуляўшы,
Яны зънемаглі,
На пожні, на пашы
Ціхенька ляглі...

Калі б было можна —
І я б, як яны,
Прыпаўшы да пожні,
Спачыў да вясны.

МЕСЯЦЫ ГОДУ

Студзень

Месяц Студзень так халодзіць,
Холад аж па целе ходзіць,
А марозік так шчыміць —
Сьнег пад ботамі скрыпіць.
Ён, штопраўды, хамаваты,
Лезе, прэцца ва ўсе хаты,
Дзірку кожную ён бачыць —
Белым інеем адзначыць.

Люты

Месяц Люты — час завеяў
І вятрыскаў-ліхадзеяў,
Таму ў гэтую пару
Лепш зашыцца у нару.
Ды хоць хаты ў вёсцы сьнег
Засыпае аж да стрэх,
Дзень патрошку прыбывае,
Сонца ўсё вышэй сягае.

Сакавік

Прыйшоў месяц Сакавік,
Брудны сьнег растаў і зьнік,

І пабеглі да ракі,
Як вужакі, раўчукі.
Выйшлі рэкі зь берагоў,
Заліваючы шыр лугоў,
І імчацца крыгі шпарка,
І зіхоча сонца ярка.

Красавік

Месяц Красавік красуе,
Ён цяплом усіх мілуе,
Нават птушкі гэта знаюць
І з-за мора прылятаюць.
Пачынаюцца работы
І сялянскія турботы:
Гной вывозяць, сеюць, садзяць,
Веснавыя справы ладзяць.

Май

Месяц Май лясы й палеткі
Аздабляе ў краскі-кветкі,
А калёр у іх такі,
Што зайдросцяць мастакі.
Людзі Май так апісалі,
Так яго размалявалі,
Што ня трэба тут рахубы:
Май у годзе самы любы!

Чэрвень

Месяц Чэрвень — ён санлівы,
Калыхае ціха нівы,

Сонца съвеціць, прыпякае,
Расьце жыта, высьпявае.
Ёсьць у Чэрвеня паблажка
Для сялянскай працы цяжкай:
Можна ў лес пайсьці сунічны
І пачуць съпей птушак зычны.

Ліпень

Убяляе месяц Ліпень
Кроны ліп у квецень-кіпень,
Пчолак кружыць карагод,
Сабірае ўвішна мёд.
Над ракою съмех і крыкі —
Выбар гульняў тут вялікі:
Хто плыве, а хто нырцуе,
Хто ляжыць, а хто гарцуе.

Жнівень

Працавіты месяц Жнівень
Дзень і ноч зь людзьмі на ніве:
Мала съпіць, не загарае,
Што пасеяна зьбірае.
Ходзіць сонейка высока,
Да зімы яшчэ далёка,
Ды іржышча ў полі зжатым
Прадвяшчае сум і страты.

Верасень

Месяц Верасень больш сумны,
Але ён сабою думны:

Пра людзкі дастатац дбае,
Бульбу дзень пры дні капае.

Хутка скончыцца работа,
Надыйдуць дажджы і слота,
А пакуль час ціхамірны —
Напаўняй чуланы й съвірны!

Кастрычнік

Сярод месяцаў Кастрычнік
Чырваньню гарыць, як клічнік,
Павявае халадком,
Залівае ўсё дажджом.
Але рупны гаспадар
Не баіцца съюжы й хмар,
Дзеліць плён свой на галовы:
Для сям'і і для жывёлы.

Лістапад

Хмурый месяц Лістапад
Пэўна сам сабе ня рад.
Дрэвы голыя тырчаць,
Пушчы сумныя маўчаць.
Толькі продзімень-вятрыска,
Што ганяе хмары нізка,
Завывае і скавыча,
І зіму ў адведкі кліча.

Снежань

Сънежань нам нясе пагрозы,
То адлігі, то марозы,

Глянь на рэчку — шклом пакрыта,
А дарога мылам зыліта.
Каб ня ўпасці — уважай,
Рукі, ногі не зламай!
Дастае малечча санкі —
Пачынаюцца гулянкі.

А на шыбе, каля печкі,
Дзед-Мароз малюе ўзор.

КАЛЯДКІ

Свята кожны год Калядак
З гульнямі падчас зімы
Натварылі шмат загадак,
Што ня знаем самі мы.

Тут паганцаў забабоны
Верх бяруць... ды што казаць:
Хрысьціянскія каноны
Мусяць зь імі сябраваць.

Спалучыліся, зъліліся
І стагодзьдзі так жывуць,
Традыцыйна абняліся —
Іх Калядамі завуць.

Так было яно спрадвеку,
Будзе так яно далей...
Трэба ж нешта чалавеку,
Каб зажыў ён весялей.

А найбольш Калядадаў Святы
Вабяць моладзь і дзяцей,
Бо прыносяць ім багаты
Вобраз мараў і надзей...

На ялінцы зьязюць съвечкі,
Зіхаціць яе убор,

НА КАЛЯДЫ

За вакном мяцель гуляе,
Вечер злосна дзъме, шугае,
А у хаце жарты, съмех,
Поўна радасьцяў, суzech.

Гэта ўжо прыйшлі Каляды,
Па ўсім съвеце людзі рады,
Сам назоў Свят весяліць —
Немагчыма іх забыць.

А хто хоча Свят забыцца?
Кожны рад павесяліцца
У сямейцы, у гасцях
Ды на іншых прыняцьцях.

Праз стагодзьдзі, год за годам,
Каляда жыла з народам,
І каб гэта ўсё згадаць,
На жаль, мейсца тут ня стаць.

Але скажам, што для дзетак,
Са шматлікіх знаных вестак,
Самы важны — Дзед Мароз
І мяшок, што ён прынёс.

Хоць на выгляд Дзед старэнкі,
І ня ходзіць без кавенкі,

Любіць ён пажартаваць,
І ласункі раздаваць.

Рады дзеци і старыя
Мець дарункі, хоць малыя,
Ды шкадуюць тых прыгод,
Што Каляды раз на год.

І абрація
Пакланіцца Сыну-Богу.

ПАКЛАНІЦЦА СЫНУ-БОГУ

Над Бэтлеем зорка зъязяла,
Съвету радасьць абвяшчала
І паказвала дарогу
Пакланіцца Сыну-Богу.

«Слава ў вышніх...» там съпявалі
І ад сну людзей збуджалі,
Тых, хто ўстаў, хоць празь зънямогу
Пакланіцца Сыну-Богу.

Пастушкі съпярша пачулі,
Песьні зь неба іх кранулі,
Пасьпяшаліся ў дарогу
Пакланіцца Сыну-Богу.

А з другога племя-роду
Мудрацы ішлі з Усходу,
Дары несылі, дапамогу,
Пакланіцца Сыну-Богу.

Толькі Ірад, цар Юдэі,
Не жадаў съятай ідэі,
Чуў ён тут сваю трывогу
Пакланіцца Сыну-Богу.

Вернікі аднак съяткуюць
Съветлы Дзень Раства шануюць

НА ПАРОЗЕ НОВАГА ГОДУ

На небасхіле старагоднім
Стаю, гляджу на свой народ
І думаю аб краі родным:
Што яму зычыць Новы Год?

І думаю аб патрыётах,
Што у зыняволенъні сядзяць,
Аб іхніх муках і нягодах,
Бо праўду здолелі сказаць.

І веру: іхняму цярпеньню
На зло круцельствам махляроў
Складуць пашану пакаленъні,
Дамогшыся сваіх правоў...

Але скажы мне, Новы Годзе,
Як маюць людзі далей жыць?
Ці хопіць мужнасьці ў народзе?
Быць Беларусі, ці ня быць?

СТОЙ ЗА СВАЁ

За што нясеш ты крыж пакуты,
Скажы, прыгнечаны народ?
Чаму суседам ты закуты?
Чаму ягоны церпіш гнёт?

Дакуль імпэрская няволя
Вісцецьме будзе як абух?
Дакуль суседа самаволя
Будзе тримаць твой вольны дух?

Было ўжо ў съвеце шмат імпэрый,
Дзе правіў пернік і бізун,
Ды час арлам іх выскуб пер'е,
Засыпаў іх пясок-зыбун...

Калі ж і ты, народзе любы,
Адкінеш тыраніі гнёт?
Калі твае зайграюць трубы
На съятой Вольнасьці прыход?

НАВАГОДНІЯ ДУМКІ

Навагоднюю, съятую
Ноч на першую такую
На чужынне спатыкаем,
Да жаданьня шмат што маем.

Жывем думкай аб Радзіме,
Дарагой сваёй краіне,
Над якой навісла хмара,
Быццам тая злая кара.

Зноў дэкрэты прэзыдэнта,
Як варожага агента,
Нішчадзь роднае, съятое
Бацькаўшчыны дарагое.

Беларусь у съвеце спречна...
Дыктатуры жыць нявечна —
Рана-позна дагуляе,
Па заслугах атрымае.

Дык жа дай нам, Новы Годзе,
Веры й мужнасьці ў народзе,
Каб ён стаўся ўладаром,
Сваёй зямлі гаспадаром!

ВЕРЦЕ...

Верце ў праўду съятую
І ў Беларусь дарагую,
Верце, што наш народ
Скіне ярмо і прыгнёт.

Верце ў сілу народа,
Якому мілей свабода,
Чым чужацкая ўлада —
Нашай дзяржаўнасці зрада.

МАЛІТВА

Пашлі нам, Божа Ўсемагутны,
Сілу цярпеньня ў горкі час,
Каб мог народ наш шматпакутны
Перамагчы й на гэты раз.

У час прыгнёту і ганенъня
Цярпеў ён доўга зьдзек, прымус.
Не дапусьці, каб прыніжэнъне
Пакорна зносіў Беларус.

Пашлі яму Сваё збавенъне
І павучы, як трэба жыць,
Каб воляй ён па вызваленъні
Умеў цаніць і даражыць.

ВЯСЁЛЫХ КАЛЯД!

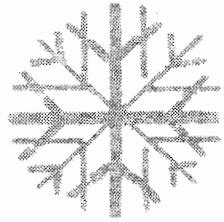
Добрым людзям і сябром,
Хоць пішу старым пяром,
Пару слоў сказаць я рад:
Вясёлых Каляд!

Адначасна пажадаць,
Каб на святах не крахтаць,
Не псаваць святочны лад
Вясёлых Каляд.

А калі хто занямог
Ды па старасьці прылёг,
Зычу ім, як родны брат:
Вясёлых Каляд!

Можа й нам штось Новы Год
Дасць з сваіх пяшчот-шчадрот,
Калі справім мы абраад
Вясёлых Каляд.

Пам'ятки для некаторих
Як панацея для тих хворих,
Що хочуть інога гаварити,
Але нічого не робіть.

КАЛЯДНЯЯ ТРАДЫЦЫЯ

жарт

Каб трымашца нам парадку,
Не рабіў сабе загадку,
Глянуў я на каляндар,
Як практычны гаспадар.

Месяц сьнежань дваццаць пяты —
Незадоўга будуць святы;
Гэта дзень Святых Каляд —
Зладзім іх на свой пагляд.

Прыйшло свята з Палестыны
Для збаўлення нашай віны,
А мы п'ем, ямо, гуляем
На ні чога не зважаем.

Не хачу я быць выняткам,
Таму жонцы даў задаткам,
Каб купіла багацей —
Раптам зойдзе хто з гасцей.

Жонка майстар гэтай справы,
Накупляла рознай стравы,
Дзе і што, адкуль мне знаць,
І ніколі не ўгадаць.

Адно толькі, што я знаю
І на гэта довад маю:
Быў індык тут, небарак,
Бо здалёк тырчэў гарляк.

Даўшы яму падгатоўку,
Пайшоў праста у духоўку,
І ляжаў там пяць гадзін,
Як ніколі, сам, адзін.

Яго жонка пільнавала,
Час ад часу палівала
І варочала няраз,
Бо духоўка ёсьць на газ.

Пасьля доўгай смажаніны,
Паліваныя й крутаніны
Счырванеў ён, як той рак,
І пачуўся добры смак.

Трошкі меў ён выгляд строгі,
Угару задзёршы ногі,
Пара валіць, дзесь сіпіць —
Захацелі ёсьць і піць.

На яго глядзіць бутэлька,
У ёй чистая гарэлка.
За стол села ўся сям'я:
Жонка-трэска, сын і я.

Я наліў усім гарэлкі,
Жонка падала талеркі,
А сын кажа: «Пі і еж —
На той съвет не забярэш!»

Так гулялі мы Каляды,
І былі сабою рады,
Як мінулы кожны год
Зъ яго вязкай асалод.

Спадзянемся, што і ў вас
Святы выйшлі напаказ,
Кожны весел быў і рад...
І да іншых так Каляд!

НАПАЛОХАЎ

байка

Падчас вайны польскі ўлан
Зайшоў да аднаго зь сялян
І селяніну загадаў,
Каб есьці хутчэй падаў.
Быў з выгляду ўлан здаровы
І ў паводзінах суровы,
Выняў шаблю, на стол паклаў
І ежы сабе чакаў.
А беларускі селянін
Вярнуўся за пару хвілін,
Як хітры, прабеглы знахор,
І паклаў побач шаблі сахор.
Улан глядзіць і пытае:
— Што сахор рабіць тут мае?
Селянін жа кажа да ўлана:
— Такі нож вялікі ў пана,
Што замест малога відэльца
Сахор я прынёс для прышэльца!

ШЫПУЛЬКІ

Дыпляматыя

Дыпляматыя ёсьць штука,
Хітрадумная навука:
Даказваць тое тут і там,
У ва што ня верыш сам.

Ваяка

Добры быў зь яго ваяка —
Капаў акоп аж да таго,
Што калі рынулі ў атаку,
Ня мог ён вылезьці зь яго!

Дзесяць год таму

За дзесяць рублёў дзесяць год таму
Было не пад сілу аднаму
Панесьці столькі харчоў і піцыця,
Што сёньня панясе адно дзіця.

Спалохаўся

Пайшоў чалавек тапіцца.
Стай на мосьце ды байцца:
Скочу з моста, не ўтаплюся,
Аб рабоче дно заб'юся!

Хто ён?

Па сълядох Адольфа крочыць,
Людцам голавы марочыць:
Сёньня «не», а заўтра «так»...
Хто ён, гэтакі м...?

Не нагаварыліся

Дзьве кабеты выйшлі на волю з вастругу
І селі ля вастрэжнага парогу,
Бо за тры гады, пакуль сядзелі,
Нагаварыцца не пасьпелі.

Гультаёў на съвеце многа

Гультаёў на съвеце многа,
Ад малога да старога,
Ды хоць хлеба і ня маюць,
А жывуць, не паміраюць.

Калумба хваляць...

Калумба хваляць, што харошы,
Бо змог Амэрыку адкрыць,
Дзе можам мы заўсёды грошы
Пазычыць, каб усмак пажыць.

Спагэты

На палетку сто мэтраў даўжыні
І пяць сантымэтраў шырыні,
Адзін гаспадар (паведамляюць газэты)
Будзе садзіць спагэты.

У час паводкі

Заліла паводка хату,
Жонка плача ад бяды,
А муж крычыць: «Ня плач, баба,
Бо і так поўна вады!»

Твае ѹ мае дзеци

Удавец ажаніўся на ўдаве.
Ён і яна мелі дзеци свае.
Аднойчы жонка кліча мужа: «Бяжы хутчэй!
Твае ѹ мае дзеци б'юць нашых дзяцей!»

Аддалі за чужога

Вой, бяда звалілася ѿ хату,
Дзе ўсе ѿ ладзе і згодзе жылі:
Мама выйшла замуж за тату,
А мяне за чужога аддалі!

ТРЫ СЬВЯТАРЫ

байка

Спакаліся тры съвятары,
Съвятыняў гаспадары,
І кожны сказаць зь іх рады,
Чым у жыцьці багаты.

Гаворыць ксёндз Баніфацы:
«Зь вернікаў грошай на тацы
Бяру сабе чвэрдь, як дазвол,
А рэшта ідзе на касыцёл».

На тое бацюшкa кажа:
«Няма ѿ тым ніякай пакражы.
Мне з тацы ідзе палова —
Такая здаўна ѿ нас умова».

Рабін ім: «На тацы гроши —
Гэта дарунак Божы,
Таму, памаліўшыся, іх
Дзялю я заўжды на дваіх:

У адпаведную пару
Гроши кідаю ўгару,
Што ѿ небе застаецца — Яго,
А рэшта для ўжытку майго».

ЯПІСКАП НА ВАКАЦЫЯХ

байка

Паехаў япіскап за горад адпачыць.
Адзеўся па-съвецку, ідзе й глядзіць.

Бачыць: пастух пасе авечкі
На зялёным муражку ля самай рэчкі.

Падыйшоў да пастуха і пытае:
«Колькі авечак твой статак мае?»
Пастух кажа: «Авечак сотні дзьве,
І ўсе чужых людзей, а не мае».
Япіскап у адказ: «Праз доўгія годы
І я пасу авечак незылічоныя чароды,
Шмат каля іх гарую-шчырую,
Пакуль іхні Гаспадар на небе піруе».
«Як можаш ты адзін даваць сабе рады
Даглядаць авечак такія грамады?

Тут ня тое што агарожа,
А й сам Чорт не паможа!»

НЕ ГЛЯДЗІЦЬ У ЧАРКУ

жарт

Заўважылі сябры аднойчы,
Што Янка п'е, замкнуўшы вочы.

Пытаюцца ў яго: «Чаму ты
Віно п'еш, бы яно з атруты?»

А Янка кажа: «Мне праз чарку
Штодзённа жонка робіць сварку.

Ёй абяцаныне меў я даць —
У чарку больш не заглядаць!»

У ВА СЪНЕ ЦІ НА ЯВЕ?

Было дзесьці сярод ночы.
Моцна спаў, замкнуўшы вочы,
І папаў у съвет другі,
Дзе паганскія багі.

А багі старых славянаў,
Традыцыйных вераваньняў:
Паважаў іх наш народ
І ўшаноўваў кожны год.

Цяпер яны на выгнаньні,
Засталіся толькі званьні,
Адыйшлі на задні плян
І стварылі свой каган.

Сярод іх ідзе змаганьне,
За старую годнасьць, званьне,
Вінавацяць Перуна,
Быццам тут яго віна.

Не Пярун тут вінаваты,
Як галоўны бог заўзяты,
Вінаваты... самацас:
Кожны лезе на Парнас!

Перабралі бажкі меру,
Асьмаялі сваю веру,

Заклікі, адозвы шлюць,
Сябе годнымі завуць.

Прыглядаўся я паганам —
Аж прачнуўся дзесь над ранам
І так думаю сабе
Аб паганскай барацьбе:

Вось і ў нас тут, на выгнаньні,
Айцы, хворыя на званьні,
Лезуць, пруцца, дзе ня сълед,
Нарабіўшы столькі бед.

«Кананічны», «самазваны»
Вядзе горш сябе, як п'яны,
Бачыць кожнага ману,
Толькі не сваю віну.

І няма на гэта лекаў,
Каб лячыць такіх калекаў,
Што вядуць людзей у блуд —
Час ім стаць на Божы Суд!

БЯССОНЬНІЦА

жарт

Чалавек ня мог заснуць ніяк
І да доктара пайшоў, небарак.
Доктар кажа:
— Як ляжаш, лічы,
І напэўна зас্বінеш уначы!
Зноў да доктара прыйшоў небарак.
Пытаецца доктар:
— Ну як?
— Налічыў я мільёнаў пяць,
Ды прыйшоў час на працу ўставаць!

ПРЫСТУПКІ Й ПАРЭНЧЫ

жарт

Двух п'янных ішлі ўздоўж чыгункі.
У вачох іх стаялі малюнкі.
Першы кажа: «Ніколі ў жыцьці
Не даводзілася мне ісці
Па прыступках гэтак высока,
Як толькі бачыць маё вока!»
Кажа другі: «Прыступкі ня важна.
Для мяне вось што страшна:
Так нізка парэнчы ляжаць,
Што цяжка рукой дастаць!»

НЯ БЫЎ БЫ ЦЫГАН

байка

Злавілі неяк цыгана,
Як краў сялянскага каня,
Скруцлі, пачалі разважаць,
Як злодзея пакараць.
А той крычыць: «Колькі хочаце біце,
Толькі аднаго не рабіце —
Не перакідвайце на той бок паркану,
Бо цыганом я быць перастану!»
Узрадваўся тут народ,
Перакінуў цыгана за плот —
І паразяўляў раты,
Як цыган задаў лататы.

ПАСКАРДЗІЛАСЯ

Жонка сабе наўме,
Па спатканьні з мужам у турме,
Просіць у турэмшчыка мужу работу
Лёгкую, каб бяз поту.
Турэмшчык на гэта гаворыць,
Што муж яе цяжка ня робіць:
Паперкі перакладае,
І так цэлы дзень гуляе.
Жонка ў адказ яму мовіць:
«Так, ён у дзень ня робіць,
Але ж мне наракае,
Што ноччу тунэль капае!»

КОЖНЫ, НЕХТА, АБЫ-ХТО Й НІХТО

байка

Чатырох адказных працавалі,
А людзі па імені іх звалі:
Кожны, Нехта, Абы-Хто й Ніхто,
І сталася, як на бяду, вось што:

Пільная работа іх чакала,
І Кожны быў пэўны, як бывала,
Што работу Нехта зробіць на час
І Кожны будзе ўдзячны для нас.

Аднак работы Ніхто не зрабіў,
Кожны заняты быў, недзе хадзіў,
Дзе хадзіў Кожны, Ніхто ня знае,
І Ніхто нікога не пытае.

Таму вось Нехта моцна зазлаваў,
І Кожны слухаў, як жа ён крычаў:
«Чаму работы не зрабіў Ніхто,
Калі зрабіць яе мог Абы-Хто?!»

ПЛЯНЫ ЛЁГКА ЎКЛАДАЦЬ

жарт

Улажыў плян пад сакрэтам,
Як я маю стаць паэтам,
Напісаць баляды, оды,
Каб чыталі ўсе народы.

Маючи запал, манеру,
Палажыў на стол паперу
І, каб час не марнаваць,
Хуценька прысеў пісаць.

Сяджу, думаю, гадаю:
Што? Аб чым пісаць я маю?
Ніяк думак не зъбяру,
Каб даць ход свайму пяру...

Так сядзеў я да паўночы,
Не спушчаў з паперы вочы,
Ня мог слова напісаць —
Засталося ісьці спаць!

Ня ўсё проста, як здаецца,
У жыцьці людзям даецца:

Пляны лёгка укладаць,
Цяжэй толькі іх зьдзяйсьняць!

Зъмест

* * * Я не пшукаю славы...	
Эмігранты-ўцекачы	6
Сябром па Радзіме	8
Навагодні ўспамін-жаданьне	10
З Новым годам, землякі!	12
Каляды на чужыне	14
Лёнданскі туман	15
Лёндан	17
На раздарожжы	19
Не зъягай...	20
Памяць аб сяброх	21
Зімовая дарога	23
Ручаёк	24
Вясна	25
Акраса вясны	26
Хрыстос Вакрос!	27
25 Сакавік	29
Веснавой парой	31
Вецер з Усходу	33
Калі чужынец гаспадарыць	34
Вызвалаляі нас браты	35
Гісторыя Сыбіры	37
Дыктатура й дыктатары	39
Наша доля	41
Маналёг паўстанца	42
На ўгодкі Слуцкага Збройнага Чыну. Паэмка	43
Ахвяры Айчыны	47
Слава	48
Звані, званар...	49
Да пары	50
Народ прачнуўся	51
Мова — Божы дар	53

Кветкі	54	Верце	109
Рыбакі	55	Малітва	110
Ціхая ночка	56	Вясёлых Каляд!	111
Начная цішыня	57	 * * * Патрыятызм для некоторых...	
Мясяц дзвіагодны	59	Каляндная традыцыя	114
Навальніца	61	Напалохаў. Байка	117
Віхор	63	Шыпулькі	118
Чыя тут сіла?	64	Тры съвтары. Байка	121
Экалёгія	66	Япіскап на вакацыях. Байка	122
Лясы	68	Не глядзіць у чарку. Жарт	123
Нашае жыцьцё	69	У ва съне ці на яве?	124
Шчасьце	70	Бяссоньніца. Жарт	126
Жыць незалежна	72	Прыступкі й парэнчы	127
Дамогся	73	Ня быў бы цыган. Байка	128
Ня сэрцам, а розумам	74	Паскардзілася	129
Было ѹ так	75	Кожны, Нехта, Абы-Хто ѹ Ніхто. Байка	130
Звароткі	76	Пляны лёгка ўкладаць. Жарт	131
Слугі Бога	78		
Махляры	80		
Бібліятэка	82		
Восень	83		
Шумяць адныя верхавіны	84		
Дзяды	85		
Старасьць	87		
Думкі	89		
За волю	91		
Ідзі наперад	93		
Съняжынкі	94		
Месяцы году	95		
Калядкі	100		
На Каляды	102		
Пакланіцца Сыну-Богу	104		
На парозе Новага году	106		
Стой за сваё	107		
Навагоднія думкі	108		

Весялкоўскі, Юрый
«Каляды на чужыне»
Вільня, 1999

рэдактар Алег Мінкін
мастак Алег Аблажэй
макет і вёрстка Віктар Корзун

Таварыства беларускай культуры ў Літве
Žygimantų 12-3, 2001 Vilnius, Lithuania

Надрукавана з арыгінал-макету ў друкарні «Vilspa»
Viršuliškių sk. 80, 2056 Vilnius, Lithuania

№ Зак.1044
Наклад 500